

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

Аналіз діяльності підприємств туризму

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

підготовки _____ **бакалавр**
(рівень вищої освіти)

галузь знань _____ **24 Сфера обслуговування**
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності _____ **242 Туризм**

Навчальна програма з дисципліни «Аналіз діяльності підприємств туризму»
для студентів спеціальності 242 Туризм.

8 семестр (денна форма навчання), 7-8 семестр (заочна форма навчання)

Розробник: доцент кафедри, к.е.н. Гуль І.Г.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри економіки та менеджменту

Протокол від «_____» _____ 201__ року № __

Завідувач кафедри економіки та менеджменту

_____ (підпис) (Н.Ф. Павленчик)
(прізвище та ініціали)

Навчальна програма затверджена на засіданні ради факультету туризму

Протокол від «_____» _____ 201__ року № __

Голова _____ (підпис) (В.З. Холявка)
(прізвище та ініціали)

Навчальна програма затверджена на засіданні ради факультету післядипломної та заочної освіти

Протокол від «_____» _____ 201__ року № __

Голова _____ (підпис) (О.Ю. Сидорко)
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Розвиток ринкової економіки в країні істотно залежить від рівня професійної підготовки управлінських кадрів, отримання нових знань і придбання практичних навиків аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. В нових господарських умовах керівник і фахівець будь-якого рівня повинні володіти достатніми знаннями, щоб об'єктивно оцінювати результати діяльності підприємства, враховувати і оцінювати дію чинників, що впливають на процес його функціонування.

Саме аналітичне обґрунтування управлінських рішень сприяє отриманню суб'єктом господарювання максимально-можливого економічного результату за умови оптимального використання всіх видів ресурсів. Особливо актуальною постає ця проблема в зв'язку з ростом дефіциту сировини, посиленням конкуренції, глобалізацією бізнесу, збільшенням підприємницьких ризиків.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Аналіз діяльності підприємств туризму» складена відповідно до освітньої програми підготовки «бакалавра» спеціальності 242 «Туризм».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Аналіз діяльності підприємств туризму» є процес аналізу та оцінки показників здійснення виробничої, фінансової та комерційної діяльності підприємствами туристичної індустрії.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується дана дисципліна

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні основи економічного аналізу господарської діяльності підприємств туризму

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Техніко-економічний та фінансовий аналіз господарської діяльності підприємств туризму

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Аналіз діяльності підприємств туризму» є формування у студентів теоретичних знань, умінь та практичних навичок щодо організації і проведення аналізу виробничої та фінансово-комерційної діяльності підприємств туристичної індустрії; системного оцінювання основних техніко-економічних та фінансових показників діяльності туристичних підприємств; виявлення внутрішніх резервів матеріальних, трудових та фінансових ресурсів і розроблення заходів щодо підвищення ефективності їх використання.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Аналіз діяльності підприємств туризму» полягають в теоретичній і практичній підготовці студентів з основ організації фінансово-економічного аналізу на підприємствах туристичної індустрії, вивченні сучасних методик і набутті практичних навичок з проведення аналізу виробничої та фінансово-комерційної діяльності туристичних підприємств, а також виявленні якісних та кількісних залежностей кінцевих результатів діяльності туристичних підприємств від основних техніко-економічних факторів із застосуванням математичних і статистичних прийомів та методів.

1.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати:

- предмет, зміст і завдання економічного аналізу;
- метод і методичні прийоми економічного аналізу;
- види аналізу та його інформаційне забезпечення;
- систему комплексного фінансово-економічного аналізу та пошуку резервів виробництва;
- методику проведення аналізу обсягу виробництва та реалізації продукції, робіт і послуг;
- методику проведення аналізу наявності і використання основних засобів;
- методику проведення аналізу матеріальних ресурсів та ефективності їх використання;
- методику проведення аналізу використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці;
- методику проведення аналізу витрат на виробництво, собівартості і реалізації продукції;
- методику проведення аналізу прибутку і рентабельності виробництва;
- методику проведення аналізу фінансових результатів підприємства;
- методику проведення аналізу фінансової стійкості, платоспроможності та ділової активності підприємства;
- методику проведення аналізу інвестиційної діяльності підприємства.

вміти:

- визначати мету проведення фінансово-економічного аналізу, розробляти програму його проведення;
- здійснювати підбір необхідної інформації за даними бухгалтерського та оперативного обліку, фінансової та статистичної звітності;

- користуючись даними планової та звітної документації, статистичними показниками, стандартними методиками та інструментарієм аналітичної роботи здійснювати аналіз основних виробничих та фінансово-комерційних показників діяльності підприємства та його структурних підрозділів за певний період часу;
- виявляти внутрішні часткові диспропорції у діяльності підприємства;
- на основі проведеного аналізу складати аналітичні огляди, формулювати висновки, рекомендації і практичні пропозиції щодо підвищення ефективності використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів підприємства;
- володіти прийомами прогнозного аналізу для обґрунтування перспектив розвитку підприємства.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 год. / 3 кредити ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні основи економічного аналізу господарської діяльності підприємств туризму

ТЕМА 1. Сутність економічного аналізу і його роль в системі управління туристичним підприємством

Поняття економічного аналізу. Економічний аналіз як наукове дослідження. Об'єкти і суб'єкти аналізу. Зміст, мета і завдання економічного аналізу. Функції економічного аналізу. Принципи економічного аналізу. Предмет економічного аналізу та його особливості в умовах ринкової економіки. Основні категорії економічного аналізу. Технічні прийоми, фактори, причини, резерви виробництва. Аналітичний процес та його складові.

ТЕМА 2. Метод і методичні прийоми економічного аналізу

Метод, методика та методологія економічного аналізу: характеристика, особливості та складові елементи. Система показників в економічному аналізі і їх класифікація. Поняття фактора в економічному аналізі. Класифікація факторів, що визначають результати господарської діяльності. Методика економічного аналізу. Основні та спеціальні прийоми економічного аналізу. Прийоми детермінованого аналізу. Технічні та евристичні прийоми економічного аналізу. Економіко-математичні прийоми аналізу господарської діяльності.

ТЕМА 3. Види економічного аналізу та його інформаційне забезпечення

Види та напрями економічного аналізу. Класифікація видів економічного аналізу за ознаками. Зміст і поняття інформації. Класифікація економічної інформації. Формування інформаційної бази аналізу. Джерела інформації. Фінансова звітність як основна складова інформаційного забезпечення економічного аналізу. Характеристика звітних документів. Сегментація фінансової звітності. Якісні характеристики та принципи подання інформації у фінансових звітах.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Техніко-економічний та фінансовий аналіз господарської діяльності підприємств туризму

ТЕМА 4. Аналіз виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг) підприємств туризму

Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг). Фактори, що впливають на виробництво продукції (робіт, послуг). Система показників для аналізу обсягів виробництва продукції (робіт, послуг). Аналіз асортименту і структури виробництва продукції (робіт, послуг). Аналіз якості і конкурентоспроможності продукції (робіт, послуг). Аналіз комплексності та ритмічності роботи підприємства. Аналіз та оцінка обсягів і динаміки реалізації продукції (робіт, послуг). Аналіз резервів росту реалізації продукції (робіт, послуг). Аналіз маркетингової діяльності підприємства. Показники, що застосовуються для вивчення кон'юнктури ринку. Система показників і факторів, які визначають рівень попиту на продукцію (роботи, послуги). Прогнозування попиту на продукцію (роботи, послуги).

ТЕМА 5. Аналіз наявності і використання основних засобів підприємства

Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу використання основних засобів підприємства. Модель аналізу наявності і використання основних засобів. Аналіз складу, структури і динаміки основних засобів. Показники технічного стану і руху основних засобів. Показники забезпеченості підприємства основними засобами. Аналіз та оцінка показників ефективності використання основних засобів і факторів, що впливають на їх зміну.

ТЕМА 6. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці

Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці. Модель аналізу трудових ресурсів підприємства. Аналіз та оцінка складу, структури та забезпеченості підприємства трудовими ресурсами. Аналіз та оцінка руху робочої сили. Показники стабільності робочої сили. Аналіз та оцінка режиму роботи підприємства, умов праці та використання робочого часу. Показники ефективності використання трудових ресурсів. Аналіз витрат на оплату праці. Аналіз фонду оплати праці за категоріями працюючих і елементами витрат.

ТЕМА 7. Аналіз витрат на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг) підприємств туризму

Економічна сутність та класифікація витрат туристичних підприємств. Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу витрат на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг). Загальна схема формування витрат підприємства. Модель аналізу витрат підприємства та собівартості продукції (робіт, послуг). Аналіз витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) за економічними елементами та калькуляційними статтями. Аналіз структури і динаміки витрат на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг). Оцінка

впливу чинників на зміну собівартості продукції (робіт, послуг). Аналіз комплексних витрат підприємства. Узагальнюючі показники оцінки витрат на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг). Визначення резервів зниження собівартості продукції (робіт, послуг).

ТЕМА 8. Аналіз фінансових результатів діяльності туристичного підприємства

Економічна природа прибутку і його роль в оцінці та стимулюванні економічної ефективності підприємства. Класифікація прибутку підприємства за різними ознаками. Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів підприємства. Модель формування фінансових результатів діяльності. Взаємозв'язок показників прибутку з витратами підприємства. Загальна схема аналізу фінансових результатів. Аналіз складу та динаміки фінансових результатів діяльності підприємства. Факторний аналіз валового прибутку. Визначення впливу окремих чинників на прибуток підприємства. Аналіз розподілу прибутку підприємства. Показники оцінки ефективності розподілу прибутку підприємства. Система показників для оцінки рентабельності підприємства. Аналіз показників рентабельності підприємства.

ТЕМА 9. Аналіз фінансового стану туристичного підприємства

Значення і завдання аналізу фінансового стану підприємства. Інформаційна база, прийоми та методи аналізу фінансового стану підприємства. Модель аналізу фінансового стану підприємства. Економічна характеристика балансу підприємства. Загальна оцінка активів підприємства. Аналіз та оцінка наявності, складу і структури оборотного капіталу підприємства, причин та наслідків їх змін. Показники забезпеченості оборотними активами та ефективності їх використання. Загальна оцінка джерел фінансування підприємства. Поняття та значення фінансової стійкості, ділової та ринкової активності підприємства. Принципи фінансової стійкості функціонування підприємства. Система показників для оцінки фінансової стійкості та методика їх аналізу. Оцінка запасу фінансової стійкості підприємства. Оцінка та аналіз показників ділової і ринкової активності підприємства. Поняття ліквідності та платоспроможності підприємства. Показники оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства. Оцінка та прогнозування стану банкрутства підприємства.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н.А./ Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. – Одеса: ОНЕУ. – 2015. – 310 с.
2. Мішеніна Н. В. Економічний аналіз: навч. посіб. / Н. В. Мішеніна, Г.А. Мішеніна, І.Є. Ярова. – Суми: Сум. держ. ун-т, 2014. – 305 с.
3. Мішук Г.Ю. Економічний аналіз: навч. посібник / Г.Ю. Мішук, Т.М. Джигар, О.О. Шишкіна. – Рівне: НУВГП, 2017. – 156 с.
4. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник / Є.В. Мних. – К.: Знання, 2011. – 630 с.

5. Отенко В. І. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. для ВНЗ / Отенко В. І., Іванієнко В. В., Азаренков Г. Ф. – Харків: ІНЖЕК, 2015. – 339 с.

6. Синькевич Н.І. Економічний аналіз: Курс лекцій / Н.І. Синькевич. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018р. – 97 с.

Допоміжна

7. Аналіз господарської діяльності: Навчальний посібник / за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. - К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 384 с.

8. Андренко І.Б. Фінансово-економічний аналіз підприємств туризму: підручник / І.Б. Андренко, Н.М. Влащенко. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 308 с.

9. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз : навчальний посібник / Б.Є. Грабовецький. – Вінниця : ВНТУ, 2013. – 85 с.

10. Мальська М.П. Економіка туризму: теорія та практика: Підручник / М.П. Мальська, М.Й. Рутинський, С.В. Білоус, Н.Л. Мандюк. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 544 с.

11. Серединська В.М. Економічний аналіз: Навчальний посібник / В.М. Серединська, О.М. Загородна, Р.В. Федорович; за ред. проф. Р.В. Федоровича. – вид. 2-ге переробл. і доповн. – Тернопіль: Астон, 2010. - 592 с.

12. Соболева Е.А. Финансово-экономический анализ деятельности туристской фирмы: Учебно-методическое пособие / Е.А. Соболева, И.И. Соболев. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 128 с.

Інформаційні ресурси інтернет

13. Державний комітет статистики України. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

14. Європейський центральний банк. – Режим доступу: www.ecb.europa.eu.

15. Законодавство України. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.

16. Міжнародний центр перспективних досліджень. – Режим доступу: www.icps.kiev.ua.

17. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: www.me.gov.ua.

18. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.

19. Національний банк України. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.

20. Світовий банк. – Режим доступу: www.worldbank.org.

21. Центр соціально-економічних досліджень. – Режим доступу: www.case-ukraine.com.ua.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять в усній та письмовій формах.

1. Опитування.

2. Перевірка завдань для самостійної роботи.

3. Перевірка матеріалів самопідготовки.

4. Виконання завдань практичних занять.

Підсумковий контроль – екзамен (8 семестр – денна форма; 8 семестр – заочна форма навчання).

Екзаменаційні вимоги

1. Сутність економічного аналізу і його роль в системі управління підприємством
2. Предмет економічного аналізу
3. Завдання, об'єкт та суб'єкт економічного аналізу
4. Функцій економічного аналізу
5. Принципи економічного аналізу
6. Характеристика основних категорії економічного аналізу
7. Поняття фактора та основні групи факторів, що впливають на результати виробничо-господарської діяльності
8. Класифікація факторів, що впливають на результати виробничо-господарської діяльності
9. Види та напрями економічного аналізу
10. Поняття економічної інформації та її особливості
11. Якість інформації та її основні показники
12. Класифікація економічної інформації
13. Інформаційне забезпечення економічного аналізу та його види
14. Метод економічного аналізу та його особливості
15. Методологія та методика економічного аналізу
16. Загальнонаукові прийоми економічного аналізу
17. Спеціальні описові прийоми економічного аналізу
18. Спеціальні аналітичні прийоми економічного аналізу
19. Евристичні прийоми економічного аналізу
20. Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу виробництва і реалізації продукції
21. Основні вимірники та показники обсягу виробництва та реалізації продукції
22. Аналіз динаміки обсягу виробництва та реалізації продукції
23. Аналіз асортименту й якості продукції підприємства
24. Аналіз якості продукції підприємства
25. Аналіз ритмічності виробництва і реалізації продукції
26. Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу використання основних засобів підприємства
27. Аналіз складу, структури та динаміки основних засобів
28. Аналіз технічного стану основних засобів
29. Аналіз руху основних засобів
30. Загальні показники ефективності використання основних засобів
31. Часткові показники ефективності використання основних засобів
32. Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу використання трудових ресурсів
33. Аналіз складу та структури трудових ресурсів
34. Аналіз руху робочої сили
35. Аналіз використання робочого часу
36. Аналіз продуктивності праці

37. Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу витрат на виробництво та реалізацію продукції
38. Поняття витрат звичайної діяльності та їх класифікація
39. Аналіз структури витрат звичайної діяльності
40. Аналіз операційних витрат за елементами витрат
41. Аналіз операційних витрат за статтями калькуляції
42. Аналіз витрат на 1 гривню реалізованої продукції
43. Поняття прибутку підприємства та основні його характеристики
44. Класифікація прибутку
45. Характеристика основних видів прибутку
46. Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів
47. Етапи проведення аналізу складу та динаміки фінансових результатів діяльності підприємства
48. Модель розподілу та використання чистого прибутку
49. Показники оцінки розподілу та використання прибутку підприємства
50. Аналіз рентабельності підприємства